

Reis — Efendim; bu tahrir hakkında mütalea beyan edecek var mı?

Tahsin B. (Aydm) — Şehirlerin, ahalisinin verebileceği rüsum ve tekâlifi belediye ile kabili imar olmadığı aşikârdır. Fakat zannedirim ki bu mesele o kadar kolay ve kabili iera değildir. Bu gün İstanbul ve Ankara şehirlerinden bahsedelim, buralarda bir takım emri vakiler hasıl olmuştur. Bu şehirler vaktile tesis edilirken evvelâ bir plân yapılıncası ve sonra o plâna göre inşaata başlanılması lâzımdır. Fakat bu şimdiye kadar düşünülmemiş, bilhassa Ankarada sekiz seneden beri asla dersip edilmemiştir. Memleket birden bire tevessü etmiş ve böyle bir vak'a hasıl olmuştur. Bu geniş mesaha içinde bulunan evlerin, yolların, lâğmlarını, parkelerini ve sairesini yapmak vaka mümkün değildir. Fakat memleket ahalisinden alınan rüsum ve tekâlifi yalnız bir kaç mahalle hasredipte diğerlerini bırakmağa mahal ve imkân varmıdır? bu kabil değildir. Meselâ on iki kilometre mesafe dahiline hasrettik. Ankara şehrini Bu mahallâta oturan halktan ziyade düşündük, fakat bu mahallâta oturan ahali den başka etrafta sakin halkın mekûlâtından, meşrubatından, okuturvasından, şundan bundan tekâlif alınacaktır. Diğerleri hariç kalacaktır. Mümkün müdür? yeterki bu gün hiç olmazsa bu memleketin Ankara şehri olmak üzere ittihaz edilmiş olan mahallât ve kabul edilmiş olan vüs'at dairesine hasredilip bundan sonra olsun bu memleketin tevessüüne imkân bırakmazsak oda kâfidir.

İstanbula gezelim: Pendikten kâğıthaneye kadar bir şehir. Binaenaleyh memleketimizde sakin on dört milyon nüfus yalnız İstanbula nakletsek ancak bunu doldurabilir. Fakat bu vaziyet evvelden yapılmıştır. Bütün İstanbulun istihlâkâtının rüsum ve tekâlifi İstanbul belediyesine verilir, sonra oradan mekûlât vesaire Adalara bilmem nereye dağılır. şimdi o kısım ahalisini harice bırakıpta Erenköyü ve saireyi şehirden addetmiyelim, bu doğru değildir. Çünkü aynı adamlar İstanbuldaki havayici orada taksim ediyorlar ve tekâlif veriyorlar bu olmuş bir şeydir. Onun için bunun sonradan yapılmasına imkân yoktur. Kabili iera bir şey olsa idi eyi idi, fakat kabili iera da değildir. Bunun için mümkün olduğu kadar belediyelerin, şehremanetlerinin varidatlarını arttırmak, onların başına akıllı adamlar koymak israftan tevakkî için kabil olanı yapabilecek adamlar getirmek lâzımdır.

Meselâ İstanbulun tramvay caddesi yanı başına bir gübre arabası giremiyorki süprüntüleri alsın... Bir havuz yaparsın, İstanbulda bir hal yapmak için müsaade alırsın, kimsenin gitmediği yerde meselâ Kadıköyünde bir hal yaparsın, bu sebeple manasız mantıksız yapılan işlerin önünü alırsak İstanbul az çok bu günkü ihtiyacatını tevsiye eder. Sonra inşaallah harpten kurtulan bu memleket teali eder. O memleketin imarı da mümkün olur. Fakat bu gün

İstanbulu mahdut bir şehir addetmek kabil değildir. Bu abesten ibaret bir şeydir. Binaenaleyh bu tahririn nazarı dikkate alınmasını teklif ederim.

Reis — Efendim mesele yanlış anlaşılıncı...

Abdullah B. (Trabzon) — Efendim; tahrirde zikrolunan bir kaç şehrin vaziyetini nazarı dikkate alacak olursak hakikaten tahririn ehemmiyeti hakkında söylenecek söz yoktur ve hakikaten mühim bir şeydir. Bu Hükümetçe de nazarı dikkate alınmak lâzım gelir, madde aynen kaldığına göre aceba büyük şehirler ki imarı mümkün olmıyan diye iddia olunuyor. Bu vaziyette kalırsa bu kanun mucibince imar edilecek mi, edilmeyecek mi ve bunun için Hükümetin noktai nazarı nedir, anlıyalım, ondan sonra tahriri tekabbül edecek arkadaşlarımız bulunur. Bu müdafaaya lâyük bir şeydir, bir defa Hükümetin fikrini dinliyelim ve ondan sonra tahriri tekabbül edecek bulunur.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya B. — Efendim; Hükümet noktai nazarını kanunda beyan etmiştir. Yalnız şehirlerin sınırları hakkında beyefendinin suallerine malûmat arzedeiyim.

Şehirlerin bu gün hududu kendi eski mamure hududunu taşımış banlio denilen kısımlara kadar sirayet etmiştir. Bu itibarla belediyeler hudutlarının şehir hudutlarının haricindeki banlioları da kendi idareleri altına almağa mecbur kalmışlardır. Yani diğer memleketlerde görülen gidiş bizim belediyelerimizin ihtiyaçlarının aynidir. Meselâ vaktile Berlin üç belediyeden müteşekkil iken bu gün heyeti umumiyesi toplanarak büyük bir teşekkül yapmışlardır. Sonra Paris te vaktile etrafı surlarla mahdut iken şimdi banlio yani surların haricinde teşekkül eden mesireler ve sayfiyeleri dahi kendi hududu içerisine almak mecburiyetinde kalmıştır. Hakikaten belediye işini tevsi etmek zaruretini görmüştür. Çünkü vaktile farzedelim kabristan belediye hududu dahilinde idi. Fakat bugün belediye kanunu kabristanı harice çıkarmaktadır. Belediye bu kabristanı yapacaktır. Fakat nasıl gidecek ve nasıl yapacaktır. Hulâsa belediyelerin bu günkü gidişi hemşehrinin hayatları için zarurî olan aksama kadar tevessüüdür. Belediyelerin kuvvetini de bu teşkil eder. Eğer her bir sokakla, her bir kanalla bir belediye yapmak mecburiyeti olsa idi; Venedikte her bir mahal için bir belediye yapmak lâzım gelirdi. Bilâkis kuvveti birlik yapar. Bir memleketin heyeti umumiyesi bir olarak düşünülmediği zaman idare olunabilir. İstanbul, Üsküdar ve Galatayı ayrı düşünmek zaten az olan kuvveti dağıtarak hiçbir şey yapmamak demektir. Hükümetin noktai nazarı kanunda gösterildiği üzere belediyelerin vahdetini temin edecek şekilde kendilerine kuvvet ve salâhiyet vermektir. Maa-fah tahririn, belediyelerin şubelere ayrılması için tazammun ettiği cihet kanunun 7 inci maddesinde vardır. Bendeniz Abdullah Beyefendinin suallerine cevap veriyorum.